

Een vak in ontwikkeling

Het vak bewegingsonderwijs is in ontwikkeling en de Haagse Academie voor Lichamelijke Opvoeding (HALO) gaat daar uiteraard in mee. Als opleiding en docenten volgen we de lokale en landelijke ontwikkelingen en streven we ernaar hier met het programma bij aan te sluiten. Dit doen we vanuit de missie om docenten bewegingsonderwijs op te leiden, die het beweeggedrag in onze samenleving positief stimuleren en bevorderen. Voor deze editie van het LO Magazine zullen we schetsen hoe we hierin te werk gaan, waarbij we specifiek ingaan op het opleiden van vakleerkrachten voor het primair onderwijs (PO). | **Tekst** Jonas Leenhouts en Sjoerd Andringa

Werken vanuit leerlijnen

Sinds de curriculum vernieuwing in collegejaar 2018-2019 werken we bij de HALO vanuit het leerlijnmodel van Ploegman en de Bie (2008), waarin beroepstaken centraal staan. Het onderwijsmodel bestaat uit vijf leerlijnen:

- 1 Stage lijn
- 2 Integrale lijn
- 3 Theorie lijn
- 4 Methodisch-Didactische lijn (MDL)
- 5 Regie lijn

De theorie, werkmodellen en vaardigheden die nodig zijn om de beroepstaken uit te voeren, worden aangeleerd bij vakken in de MDL en Theorie lijn. Deze komen samen als beroepstaken die worden uitgevoerd op de opleiding in de Integrale lijn. Vervolgens kunnen de kennis en vaardigheden in de praktijk worden

toegepast tijdens de stages. Binnen de Regie lijn wordt gewerkt aan de persoonlijke ontwikkeling. De student neemt de regie binnen dit leerproces en kan zich profileren aan de hand van keuzevakken. Figuur 1 geeft een globaal beeld van hoe de verschillende leerlijnen interacteren met elkaar.

De module MDL PO

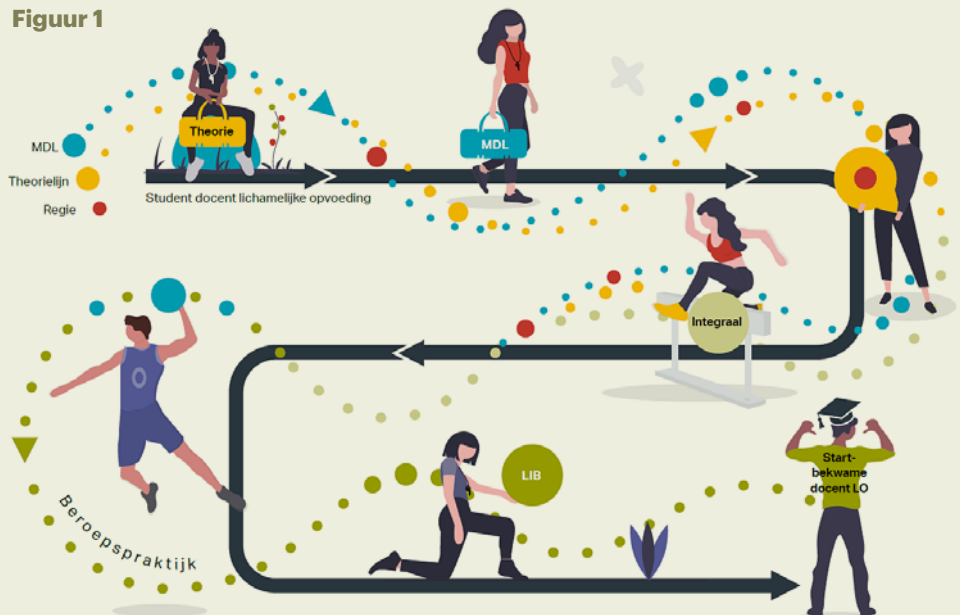
In dit artikel gaan we in op de module 'MDL PO', dit is een onderdeel van de Methodisch-Didactische lijn (MDL). Zoals de naam al weergeeft, gaat het

hier om didactische kennis en vaardigheden gericht op het primair onderwijs. Deze lessen worden gegeven in het eerste, tweede en derde jaar van de opleiding.

De basis van het huidige MDL PO-programma ligt ongeveer 20 jaar terug, parallel aan het verschijnen van het eerste *Basisdocument bewegingsonderwijs voor het basisonderwijs* (Mooij et al., 2014). In deze periode was er, zeker in de Randstad, een toenemende inzet van vakleerkrachten in het PO. Specialistinnen vanuit deze context (zoals Gijsbert Kortekaas, Esther van Rijn-Handels en Cor Moerman) hebben destijds aan de hand van de 'leerlijnen van bewegen' een programma opgezet met aandacht voor de veelzijdige bewegingsvormen in de heersende bewegingscultuur.

Deze ontwikkeling vormt de basis van het huidige programma. Methodieken van bewegingsactiviteiten worden hierin doorlopen, maar er is ook ruimte voor diepgang en de didactische keuzes die van toepassing zijn bij het

Figuur 1

Gezamenlijk verbinding leggen tussen theorie en praktijk

doceren. Deze keuzes worden benaderd vanuit de didactische thema's 'voorbereiden', 'uitvoeren' en 'evalueren', waarbij de complexiteit toeneemt gedurende opleiding. Zo gaat het in het eerste jaar nog om het als deelnemer ervaren van verschillende organisatie- en groeperingsvormen. In het derde jaar zullen studenten zelf keuzes

moeten maken om als docent een krachtige leeromgeving neer te zetten waarin oog is voor de individuele beweger. Studenten worden steeds meer gevraagd vanuit een onderzoekende houding de gemaakte keuzes te onderbouwen, aan de hand van relevante literatuur en voorbeelden vanuit de beroepspraktijk.

De rol van de student

De rol van de studenten in de lessen is veelzijdig. Als deelnemer zullen zij veelvoorkomende bewegingsuitdagingen in het PO ervaren. Inleving in de doelgroep is daarbij van groot belang. De studenten raken bekend met bewegingsactiviteiten uit het PO, maar doorlopen zelf ook het leerproces bij het aanleren van nieuwe vaardigheden die daarop aansluiten. De focus ligt niet alleen op het beter leren bewegen van de student of van de leerlingen in het basisonderwijs, maar ook aspecten als samen bewegen en ervaren van het bewegen komen aan bod. Anderzijds zullen de studenten een docentrol aannemen en vanuit observaties en lesgeven oefenen met het organiseren en begeleiden van bewegingsonderwijsleersituaties, waarin de bewegingsuitdagingen worden opgeroepen. Dit moet aansluiten bij de behoefte van de doelgroep van de les en de mogelijkheid bieden tot uitbouw. Hieraan gekoppeld is er zodoende

Studenten worden steeds meer gevraagd vanuit een onderzoekende houding de gemaakte keuzes te onderbouwen

Studenten in actie tijdens zelfontworpen les in het 3^e jaar

Voorbeeldlessen

Als voorbeeld van de inhoudelijke invulling van het programma, waarin de verschillende leerdoelen naar voren komen, beschrijven we een les uit de start van jaar 1 en een les uit het 3^e en laatste jaar van MDL PO binnen de opleiding.

In het eerste jaar wordt de eerste les opgestart in een strakke klassikale lesorganisatie waarbij de sturing van de docent geleidelijk verloopt naar een geheel vrije les organisatie. Hierbij ondervinden en beleven de studenten de verschillende vormen en worden de voor- en nadelen van de verschillende lesorganisaties vanuit het perspectief van de leerlingen en de docent besproken. Tevens ervaren ze wat dit doet met de eigen beleving van de les. Er wordt op individuele plaatsen geoefend met als lesinhoud jongleren, soleren, retourneren en mikken. De circusactiviteiten die binnen deze les gebruikt worden zijn voor de studenten over het algemeen nog onbekend en beheersen de studenten dan ook nog niet. Zo is er aandacht voor de ervaringen die de studenten op doen bij het doorlopen van dit leerproces. Van hieruit wordt de koppeling gemaakt naar de leerlingen in het PO en hoe zij het aanleren van een motorische vaardigheid ervaren. Zo maken de studenten kennis met het herkennen van de bewegingsuitdaging van een activiteit en de methodisch-didactische lijn die vervolgens georganiseerd moet worden om bewegers binnen dit leerproces te begeleiden.

In het derde jaar krijgen de studenten de gezamenlijke opdracht om een complexe spelactiviteit te ontwerpen en te geven aan de eigen klas binnen de activiteitsgebieden lopen, springen, balanceren, klimmen & klauteren. Deze opdracht wordt uitgewerkt in groepjes van maximaal vier studenten, waarbij er gewerkt wordt binnen gestelde kaders. Met gebruik van verplichte en vrije literatuur, specifieke materialen en een afgebakende tijd krijgen de studenten de mogelijkheid om zelf ervaring op te doen in het ontwerpen en ontwikkelen van een les die passend is in de methodische lijn van het PO. Daarnaast ontwikkelen ze hier lesgeef- en organisatievaardigheden, door het uitvoeren van deze les en alles wat hierbij komt kijken. Gekoppeld aan deze praktijken wordt er door de studenten een PowerPointpresentatie gegeven, waarin zij de gemaakte keuzes in de les verantwoorden. Er wordt hier gewerkt aan de competenties van het ontwerpen, ontwikkelen, uitvoeren en verantwoorden van bewegingsonderwijs.

aandacht voor variatie, differentiatie en het bieden van individuele leerhulp. Als voorbeeld van de inhoudelijke invulling van het programma, waarin de verschillende leerdoelen naar voren komen, beschrijven we een les uit het eerste jaar en een les uit het derde en laatste jaar van MDL PO binnen de opleiding (zie kader Voorbeeldlessen).

Dóórontwikkelen van het programma

Binnen het vernieuwde curriculum van de HALO is een deel van het oorspronkelijke MDL PO-programma in de Integrale lijn opgenomen en lopen de studenten al vanaf het eerste studiejaar stage in de beroepspraktijk. Deze aanpassingen maken dat het MDL PO-programma nog verder zal worden dóórontwikkeld, om een nog betere afstemming met de andere leerlijnen te creëren. Dit geeft ook de gelegenheid om actuele thema's zoals 2+1+2, de herziene kerndoelen voor bewegen en sport (curriculum.nu) en de veranderende bewegecultuur mee te nemen. De missie blijft, maar de plaats van sport en bewegen binnen samenleving zal wellicht nog prominenter worden. ●

Bronnen

- [Curriculum.nu, Leergebied Bewegen en Sport: https://www.curriculum.nu/voorstellen/bewegen-sport/](https://www.curriculum.nu/voorstellen/bewegen-sport/)
- Mooij, C., Berkel, M. van, Consten, A., Danes, H., Geleijnse, J., Greff, M. van der, ... Tjalsma, W. (2011). *Basisdocument bewegingsonderwijs voor het basisonderwijs*. Zeist: Jan Luiting Fonds.
- Ploegman, M., & de Bie, D. (2008). *Aan de slag: inspirerende opdrachten voor beroepsopleidingen*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Contact

j.j.leenhouts@hhs.nl
s.r.m.andringa@hhs.nl

Jonas Leenhouts is docent aan de HALO en kenniskring-lid binnen het lectoraat Gezonde Leefstijl in een Stimulerende Omgeving op De Haagse Hogeschool.

Sjoerd Andringa is docent aan de HALO en is betrokken bij de uitvoering van het project 'Bewegen regelen'.

Foto's

Archief Haagse Hogeschool

Kernwoorden

opleiden, methodiek, didactiek, primair onderwijs